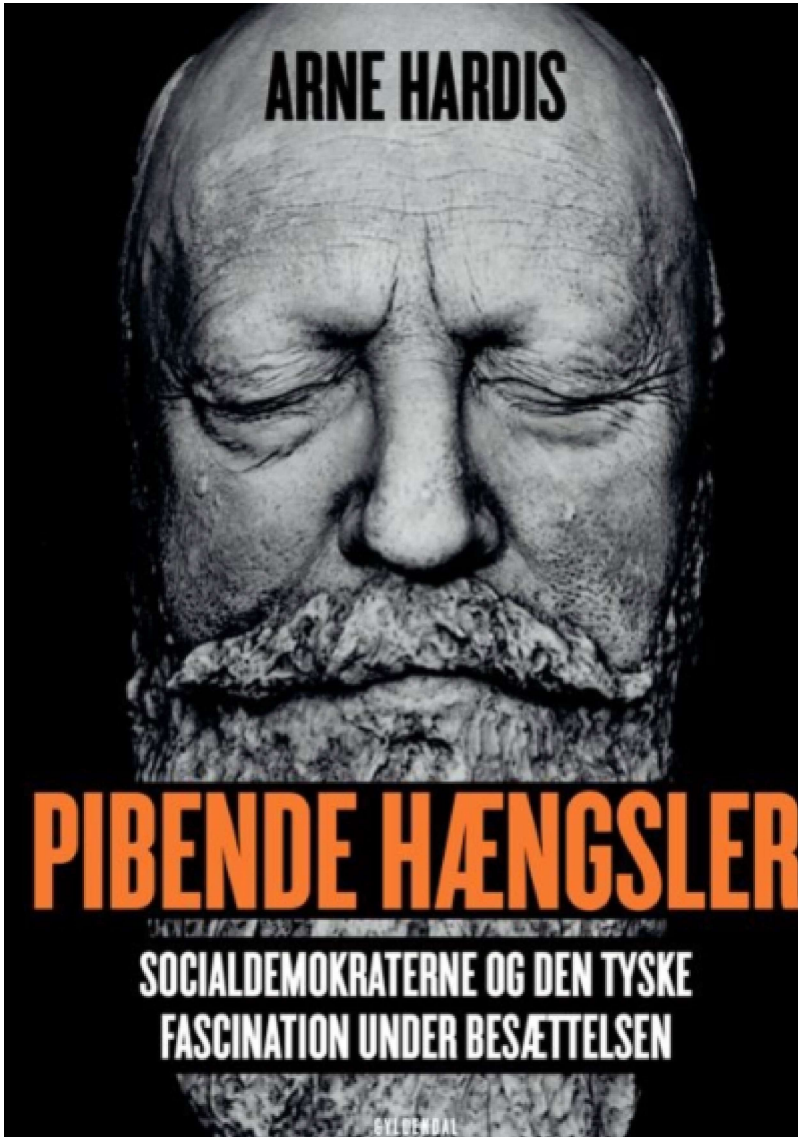


Pibende Hængsler - Socialdemokratiet og den tyske fascination under besættelsen



Titel: Pibende Hængsler - Socialdemokratiet og den tyske fascination under besættelsen

Forfatter: Arne Hardis

Forlag: Gyldendal 2022. 266 sider.

Pris: 375 kr.

Anmelder: Claus Eskild Andersen

...

Endnu en bog om besættelsen har set dagens lys. Denne gang rettes projektørlyset imod uheldige socialdemokrater, som skiftede – eller næsten skiftede – side under den tyske besættelse. Hvis man skal tro forfatteren, Arne Hardis. De pågældende var angiveligt under inspiration fra "the grand old man" Stauning, som i en tale (side 82) vildledte nogle socialdemokrater til at tro, at et tættere samarbejde med den tysk okkuperingsmagt var helt i orden. Vi følger en række personer, som i hver sit kapitel omtales og deres beslutninger og handlinger klarlægges for læseren.

Normalt opdeler man besættelsestidshistorikere i to retninger. De, der opfatter den historiske periode, som det, der kaldes "forhandlingspolitikken", eller de, der omtaler interaktionen mellem regeringen og besættelsesmagten som "samarbejdspolitikken". Den første retning ses på med positive øjne indtil forhandlingspolitikken sammenbrød i 1943. Det blev anset for at være en genistreg, at regeringen opretholdt et skind af, at den danske statsmagt og den tyske fortsat efter besættelsen begge var suveræne stater, idet man tog tyskerne på ordet om at opretholde Danmark som en uafhængig stat og forhandlingerne de to stater imellem – Tyskland og Danmark – foregik derfor mellem udenrigsministerierne. Dermed kunne man også undgå de værste følger af krigen for de danske statsborgere, der bl.a. indebar, at der indtil den danske regering gik af i 1943 ikke var dødsstraf for handlinger rettet mod besættelsesmagten. Det betød imidlertid nogle koncessioner over for den tyske besættelsesmagt, som de facto reelt havde magten i landet. Begrebet "samarbejdspolitikken" indebærer derfor et negativt syn på interaktionen mellem Tyskland og Danmark, idet samarbejdet anses for at være en reel kollaboration mellem de to lande og politikerne dermed kollaboratører. Historikere, og måske i højere grad meningsdannere, anså perioden for at være et utilladeligt samarbejde mellem den danske og tyske stat, hvilket allerede påbegyndtes ved den næsten modstandsløse besættelse af landet og efterfølgende en række feje indrømmelser over for tyskerne (bl.a. interneringen af kommunisterne og jødeforfølgelsen), som burde have været erstattet af en betingelsesløs modstand over for besættelsesmagten. Koste hvad det ville; også med eventuelle repressalier over for den danske befolkning, som burde have været tålt, og denne holdning ville dermed reelt tidligt i krigen have gjort Danmark til en anerkendt allieret i kampen mod Nazityskland, hvor Danmark efter meningsdannerne rettelig burde have hørt hjemme.

Hardis bekender sig til retningen, som anser besættelsespolitikken overordnet for at skulle betegnes som den "grimme" samarbejdspolitik mellem den danske regering og besættelsesmagten. Dermed overser han bekvemt, at der ikke var tale om en ren socialdemokratisk regering, men fra 8. juli 1940 en samlingsregering, som foruden socialdemokratiet bestod af de gamle partier Venstre, Konservative og Radikale Venstre. Dette præger desværre i høj grad hele forfatterens holdning til bogens problematik.

Anders Fogh Rasmussen og hans – set fra et [faghistorikersynspunkt](#) – [letkøbte kommentarer](#) om samarbejdspolitikken – tillige set i bagklogskabens klare lys – har i de senere år præget manges holdninger til besættelsen i modsætning til, det nogle har kaldt, det radikale historikersynspunkt (forhandlingspolitikken). Forfatteren har skrevet om dette: "Det socialdemokratiske 'retsopgørs' egentlige pris blev den selektive historieskrivning (...). De halvbagte sandheder, de ubekvemme omskrivninger, de diskrete fortrængninger og især den halvt mumlende, halvt forlegne håndtering af den aldrende Staunings rolle i hele historien" (side 237).

Arne Hardis har taget på sig at beskrive socialdemokratiet og partiets tyske fascination under besættelsen. Man ville egentlig kunne forestille sig, at et endnu mindre kønt billede ligeledes ville kunne fremmanes af de højreorienterede partier og deres fascination af nazismen i endnu højere grad. I et sådant tilfælde ville hængslerne ikke bare pibe, men skrigе og sandsynligvis gå helt af led. Spørgsmålet er, hvad forfatteren egentlig vil opnå med bogens projekt?

En lignende bog ville således kunne skrives om mange andre grupper i samfundet. Således kunne denne anmelder forestille sig en bog om danske linjeofficerer under besættelsen, hvor mange dansede tæt på kridtstregen og andre overtrådte den helt bevidst og med fuldt overlæg. "Kridtstregen" er i denne forbindelse det begreb, som forfatteren Erik Aalbæk Jensen brugte i sit forfatterskab til at beskrive forskellen på de, der var på den forkerte; og de, der valgte den rigtige side – nemlig modstanden og modstandskampen.

Hvorfor bogen lige skulle dreje sig om socialdemokratiet får læseren ingen forklaring på. Man kan meget vel antage, at der står en skjult politisk agenda bag.

Bogen virker ensidig i sin argumentation og ser, efter anmelderens mening, ikke nuanceret nok på besættelsestiden. Måske er det meningen, at læseren skal se, hvor vægelsindet og glemsomme visse socialdemokrater var før og under besættelsen, og at det nok er strømninger, kan læseren formode, som de har taget med sig helt op til den dag i dag. Man mærker, at forfatteren er journalist og ikke historiker, og man sidder tilbage med en følelse af, at personlige

holdninger i denne bog overskygger budskabet i stedet for den nøgterne og lidenskabsløse vurdering.

Hvis bogen har et skjult budskab, så er det, at socialdemokrater er nogle vendekåber, som ovenikøbet vender sig mod deres egne efter besættelsen, når de har trådt på eller over "kridtstregen". Her blev der efter besættelsen ikke givet ved dørene.

Claus Eskild Andersen

Major, cand.phil.

Tilføj kommentar

Du skal **logge ind** for at kommenterer på denne samtale.

0 Beskeder

Tidligste Først 

Ingen beskeder i denne samtale.